

Groepsopdrachten voor cijfer

Op het Scholierenforum (5/10/2018) entameerde Anne803 een discussie over groepsopdrachten.¹ Ze heeft niets tegen groepsopdrachten, maar volgens haar moeten de groepsprestaties niet beloond worden met een groeps cijfer, als dat vervolgens in de individuele cijferlijst van de afzonderlijke groepsleden wordt opgenomen en dus meetelt bij het berekenen van het rapportcijfer. Anne803 richt de aandacht dus op het spanningsveld tussen twee beleidslijnen van een middelbare school: enerzijds het creëren van een aantrekkelijke en uitdagende leeromgeving waarin probleemgericht en samenwerkend leren een belangrijke plaats inneemt, en anderzijds de systematische meting, becijfering en verantwoording van leeruitkomsten en vorderingen, culminerend in de periodieke rapportcijfers van de individuele leerling. Hieronder doe ik verslag van de discussie.² In een naschrift (§7) wijs ik op mogelijke andere gezichtshoeken, die in de discussie verwaarloosd zijn.

§1. Groepsopdrachten: sociale opbrengsten

(16:35) In een groepje werken kan gezellig zijn.

(18:09) Je kan nieuwe vrienden maken.

(19:06) [*'Nieuwe vrienden' kan ook in het perspectief van taakgerichte samenwerking staan:*] Als je vriendschappelijk omgaat met een groepsgenoot en hem leert kennen, kun je dingen juist beter met elkaar bespreken. Je kan wat meer jezelf zijn en wat meer van je af bijten. Maar je moet wel zorgen dat je allebei hard blijft werken.

§2. Groepsopdrachten: leeropbrengsten op het gebied van samenwerken

(18:09) Je leert om samen te werken.

(19:08) Het is inderdaad wel zo dat je later op je werk ook veel moet samenwerken, het is handig als je daar ervaring mee hebt.

(18:21) Je leert om taken te verdelen, te overleggen en sociaal met elkaar om te gaan.

(19:03) Je leert om voor jezelf op te komen.

(19:04) Je leert hoe je met mensen [*meelifters*] om moet gaan en hoe je moet omgaan met moeilijke situaties [*meelifters verklikken?*].

(19:06) Dankzij groepsopdrachten krijg je meer mensenkennis en leer je weer iets over normen en waarden binnen groepsverband.

§3. Groepsopdrachten: introverten en buitenbeentjes worden benadeeld

(16:35) Groepswork is super onhandig als je geen leuke klas hebt en je dus tegen je zin een groepje moet vormen. Het is al helemaal vervelend wanneer je als laatste overblijft en je in een willekeurig groepje wordt gestopt.

(19:13) Soms blijf je over omdat vrienden bij elkaar in het groepje gaan: als je geen vrienden hebt, dan blijf je over.

(19:07) Door groepsopdrachten leer je wel nieuwe mensen kennen, maar het kan zijn dat ze helemaal niet aardig zijn en dat ze je buitensluiten.

(19:46) Je kunt wel heel intelligent zijn, maar als je niet zo sociaal bent, zijn groepsopdrachten niet leuk.

(20:01) Als je niet sociaal bent, is het moeilijk om in een groepje te werken. Je kan wel heel goed weten wat je doet, maar als je jezelf niet kan verdedigen, heb je er niks aan. Je moet voor jezelf opkomen en laten zien dat je het kan. Ook moet je wel geluk hebben met de mensen die in je groepje zitten.

(19:16) De een is nu eenmaal op sociaal vlak wat minder handig dan de ander.

(20:43) Als je niet goed bent in sociale vaardigheden, dan moet je daar tijd en energie in stoppen om jouw competentie op dat vlak te verbeteren.

(20:47) Maar dat is geen makkelijk traject. Ondertussen moet men wel rekening houden met mensen die nog niet zo sociaal vaardig zijn.

(21:06) Daar wordt op school ook echt wel rekening mee gehouden, maar vaak is gebrek aan sociale vaardigheden gewoon dwarsigheid.

(21:17) Nou, mensen zijn niet altijd de aardigste, dat ze je begrijpen en rekening met je houden.

¹ <https://forum.scholieren.com/showthread.php?t=1947693>

² Ik heb de vrijheid genomen om de aangetroffen teksten te redigeren en de volgorde van de discussiebijdragen waar nodig te wijzigen. Naar de bronteksten is verwezen door middel van de kloktijd waarop ze geüpload zijn. Als teksten geheel uit mijn eigen koker komen, zijn ze gecursiveerd.

§4. Groepsopdrachten doelmatiger dan individuele opdrachten?

(18:09) Natuurlijk is individueel werken handiger [*het geeft minder gedoe*], maar per saldo kosten groepsopdrachten minder moeite: per groepslid gerekend hoeft er minder werk te worden verzet. En er zijn méér mensen die het onderwerp bekijken: hoe meer mensen des te meer meningen [*of gezichtshoeken?*] en des te makkelijker de opdracht.

(19:04) Groepsopdrachten hebben inderdaad als voordeel dat je taken kunt verdelen en de opdracht sneller afhebt. Maar als je een 'lui' groepje hebt, moet je ze achter de broek zitten, wat ook veel tijd kost.³

(18:42) In verscheidene opzichten zijn groepsopdrachten soms echt heel onhandig. Met de stelling 'hoe meer meningen, des te makkelijker de opdracht' ben ik het niet zonder meer eens. Een veelheid van verschillende meningen kan leiden tot meningsverschillen over hoe een opdracht aangepakt kan worden. Als je dan ook nog eens mensen in je groepje hebt die altijd hun zin willen hebben, is dit echt niet fijn en absoluut niet makkelijk. Vergeleken met een individuele opdracht kan een groepsopdracht op die manier veel langer duren. En gesteld dat die groepsopdracht dan ook nog eens voor een cijfer is, en dat je die mensen bovendien hun zin hebt gegeven, dan zit jij met de gebakken peren: je staat zelf niet achter het groepsproduct, maar het groeps cijfer komt wel op je individuele cijferlijst te staan.

§5. Ambitieuze, ijverige leerlingen voelen zich geparasiteerd en gedupeerd door meelifers

(18:21) Soms zitten er in je groepje 'luie' klasgenoten, die niks doen, waardoor je ze de hele tijd achter de broek moet zitten, of erger nog: je moet bijna alles zelf doen.

(18:23) Het is onrechtvaardig dat je allemaal hetzelfde cijfer (bijvoorbeeld een 8) krijgt, terwijl sommigen vrij weinig hebben gedaan.

(18:46) Precies! Die 'luie' klasgenoten voeren niks uit, waar jijzelf de dupe van wordt. Jij moet alles doen, terwijl het eigenlijk wel een groepsopdracht is. Als je van jezelf erg ijverig bent en alles altijd goed af wil hebben, dan gaan die 'luie' [*verzakende*] klasgenoten ook nog eens meelifen met je cijfer. Echt niet tof gewoon.

(18:50) Dit is inderdaad het grootste nadeel van groepsopdrachten! Je kunt ook moeilijk aangeven bij de leraar dat die ene groepsgenoot bijna niks heeft gedaan, omdat je dan gelijk als verklikker wordt bestempeld ...

(19:04) Het is inderdaad heel moeilijk om aan te geven of iemand iets heeft gedaan of niet. Je wil de betrokkene natuurlijk ook niet verklikken. Het is eigenlijk een best moeilijke situatie. Moet je het nou eerlijk vertellen? of de betrokkene erop aanspreken? of het er gewoon bij laten?

(19:10) Het is lastig om aan te tonen wie wat heeft gedaan en of iedereen wel evenveel heeft gedaan; en je durft soms ook niet naar de docent te gaan omdat je bang bent dat ze je dan niet meer mogen.

(19:03) Zo'n groepsopdracht kan gewoon ten koste gaan van je cijfers en ik vind dat dit niet mag kunnen.

(19:06) Het cijfer is wel belangrijk voor je rapport en soms zelfs voor je Schoolexamen. Als het groepje een laag groeps cijfer haalt doordat sommige groepsleden niks hebben gedaan, dan zit jij op je individuele cijferlijst met dat slechte cijfer, terwijl jij misschien hard gewerkt hebt en er zoveel mogelijk uit gehaald hebt.

§6. Conclusie: vier concurrerende standpunten over groepsopdrachten voor cijfer

6.1 Geen groepsopdrachten voor cijfer (16:35, 18:21, 19:04). Wij zijn niet gekant tegen groepsopdrachten, mits ze [*uitsluitend met de kwalificatie Voldaan of Niet Voldaan beoordeeld worden, en dus*] niet met een collectief groeps cijfer beoordeeld worden dat meetelt voor het individuele rapportcijfer van ieder groeps lid. Met andere woorden: opdrachten die meetellen voor het individuele rapportcijfer, moeten individueel worden uitgevoerd. Onze argumenten:

[6.1.1 *Als ik individueel wordt afgerekend op een prestatie, dan vind ik het onredelijk dat de docent mij allerlei groepsgewijze handicaps oplegt welke afbreuk kunnen doen aan die prestatie of welke tot gevolg kunnen hebben dat die prestatie mij méér tijd/inspanning kost, vergeleken met een individuele opdracht (16:35, 18:42, 19:04).*]

[6.1.2 *Als een zeer irritante handicap moet worden genoemd: parasiterende groepsgenoten die mijn 'task load' verhogen en/of het groeps cijfer drukken (18:21, 18:46, 19:03, 19:06).*]

[6.1.3 *Ik vind het onrechtvaardig dat meelifers een hoog groeps cijfer krijgen dat ze niet verdiend hebben (18:23, 18:46).*]

³ In de discussie wordt nogal eens van *luiheid* gesproken, maar men zou beter de neutralere term *plichtsverzaking* kunnen kiezen, waarbij in het midden wordt gelaten of het een kwestie is van luiheid of van overbelasting, of van (schoolse dan wel buitenschoolse) concurrerende bezigheden, of van persoonlijke omstandigheden zoals verlaagde belastbaarheid (c.q. ziekte) of bijvoorbeeld taken op het gebied van mantelzorg. En vergeet ook §7.3 niet.

6.2 Optimalisering van de groepssamenstelling (20:03). [Wij zijn niet gekant tegen beloning van groepsopdrachten met een collectief groeps cijfer dat meetelt in de individuele cijferlijst, mits de docent de groepjes zodanig samenstelt dat de risico's genoemd ad 6.1.1 t/m 6.1.3 zoveel mogelijk ondervangen worden.] bijvoorbeeld door de leerling de mogelijkheid te geven van groepje te wisselen wanneer groeps- genoten hun verplichtingen niet nakomen en hij/zij al het werk moet doen.

6.3 Toezicht op de participatie (12:26, 19:16). [Wij zijn niet gekant tegen beloning van groepsopdrachten met een collectief groeps cijfer dat meetelt in de individuele cijferlijst, mits de docent erop toeziet dat elk groeps lid een redelijke bijdrage levert aan het groepsproduct:]

(12:28) Bij groepsopdrachten is het belangrijk dat je goede afspraken maakt met je groeps- genoten en dat je deze documenteert. Als iemand zich er niet aan houdt heb je een stok achter de deur om diegene daarop aan te spreken of in het ergste geval de docent in te schakelen. Al zal dat minder snel nodig zijn doordat iedereen dan weet wat er van hem of haar verwacht wordt; je geeft iedereen verantwoor- delijkheid.

(19:16) Je leert van dit soort groepsopdrachten. Je leert om met een groep een opdracht uit te voeren en om goed samen te werken. Je bent eigenlijk niet afhankelijk van 'luie' [verzakende] groeps- genoten, want als je dat aangeeft bij de docent, dan wordt dat door de docent opgelost.

6.4 Differentiatie in de becijfering (19:07). [Wij zijn niet gekant tegen beloning van groepsopdrachten met cijfers, mits de docent het groeps cijfer zo nodig differentieert:] Als de individuele bijdragen aan het groepsproduct heel scheef zijn, dan grijpt een docent vaak wel in. Ik heb vaak genoeg meegemaakt dat niet het hele groepje hetzelfde cijfer kreeg, omdat het duidelijk was dat sommige mensen een stuk méér gedaan hadden dan anderen.

§7. Naschrift: mogelijke andere gezichtshoeken, die in de discussie verwaarloosd zijn

7.1 De werkdruk van de docent. Voor docenten is het ondoenlijk om 25 à 30 individueel gemaakte op- drachten binnen redelijke termijn na te kijken en te becijferen: uit een oogpunt van beheersing van hun werkdruk zijn groepsopdrachten voor hen een noodzakelijk kwaad, dat helaas enigszins afbreuk doet aan de validiteit van de individuele rapportcijfers.

7.2 Manipulatie van numerieke rendementen. De school oefent enige druk op haar docenten uit om het percentage zittenblijvers, afstromers en uitvallers binnen de perken te houden. Uit dat oogpunt vindt men het niet zo erg als de sterkste schouders in groepsopdrachten de zwaarste lasten dragen en dat de zwak- kere leerlingen enigszins meeliften met hun succesvolle groeps- genoten. Tot op zekere hoogte kan dat ver- dedigd worden als een vorm van *peer teaching* die de betere leerlingen extra uitdaging en de zwakkere leerlingen een duwtje in de rug verschaft.

7.3 Meegelift of buiten spel gezet? In §5 wordt geklaagd over luie meelifers, maar misschien hebben zij van hun kant reden tot klagen over dominante groeps- genoten die uitblinken in intelligentie, ijver en verbale begaafdheid, die tekortschieten in geduldige ontvankelijkheid voor de bijdragen van anderen en die alle werk naar zich toe trekken in hun obsessie om het groeps cijfer (en dus hun eigen rapportcijfer) omhoog te stuwen.⁴

7.4 Excellentie. De verontwaardiging over groepsopdrachten voor cijfer wordt opgeroepen door een schoolklimaat waarin individuele schoolse excellentie verheerlijkt wordt en waarin door de school slechts goedkope lippendienst wordt bewezen aan medemenselijkheid en onderling hulpbetoon. De uitblinkers zijn verontwaardigd dat enerzijds medailles worden uitgereikt voor hoge rapportcijfers maar dat de school anderzijds een vervuild beoordelings- en becijferingssysteem hanteert als haar dat beter uitkomt.

7.5 Een éénpersoons groepje. Binnen een dergelijk schoolklimaat zou het veeleer voor de hand liggen dat men excellente leerlingen gelegenheid geeft, in geval van een groepsopdracht voor cijfer, om te opteren voor uitvoering van de groepsopdracht in een éénpersoons groepje.

Wes Holleman
weblog onderwijs 14-10-2018
<http://www.onderwijsethiek.nl>

⁴ In §3 was sprake van de dominantie van sociaal vaardige leerlingen ten koste van introverten en buitenbeentjes. In §7.3 wordt geopperd dat verbaal begaafde uitblinkers dominant zijn ten koste van zwakker presterende groeps- genoten. Maar het is evenmin uitgesloten dat zelfverzekerde leerlingen uit de blanke, autochtone *middle class* dominant zijn ten koste van schuchtere niet-blanken, allochtonen en *lower class* leerlingen.